

Stumpf Benedek András

Régi versek

**HATODIK SÍP ALAPÍTVÁNY
MANDÁTUM KIADÓ**

Budapest–Beregszász 1995

TARTALOM

Vesztett csaták után

Janicsárok
Egykori vitéz éneke
Kurucdal
Vesztett csaták után
Verbőc
Munkács
Hazatérés
Rigmusok
Mese
'76
Dallamtalanul

Szívem

Híg november...
Átok
Kijevi anziksz
Irpeny I.
Irpeny II.
Szívem
A tested
Falu '86
Indián ének

Kötekedő

Farkasének
Kötekedő
Kolumbusz parancsra vár
Döglődő ló az útszéli gyepen
November 30.

Gyászinduló
Katonasírok
Vigyázó szemetek...
Barbárok
Kivonulás

Évszakok

Zöldár
Nyár
Ősz
Hajnalban keltünk...
Eső I.
Eső II.
Évszakok
Bor
Tél

Gyermekkor

Ceruzasorok
Éjszaka
Gyermekkor
Szégyeneim
Kiskorom rengetege...
Bújócska
Emlék
Hétfő
Afrika
Radnóti

Vesztett csaták után

Janicsárok

Kopjád hegyét apád szívébe törted,
szablyád acélja vérétől pecsétetes;

Csak a rokon vér az igazán édes!

Kocka perdül. Osztozz te is a prédán.
Szentelt aranyon, ékes papi kincsen;

Micsoda hit ez, miféle Isten?!

Gyaur föld te! Átkozott, édes!
Vérző testeden tapos a lábam...

Senki sem vár rám Anatóliában.

1970

Egykori vitéz éneke

Bordáim közt tört vas;
Tatár nyíl vagy török kopja?
Réti féreg, csikasz, ordas,
Vonszol hét öl mély síromba.

Hajnal előtt hét vitézem
Hószín kakast áldoz;
Jó lovam már útra készen,
– Holdas homlokú táltos.

Hatszáz harang delet kongat;
Szökken a láng a lármafára.
Dob dubog, síp sikongat,
Fölindulunk Fehérvárra!

1972

Kurucdal

Havas hegyekből kitörök,
Táltos paripám felröhög.
Bársony homloka csillagos.
Szagos füveken ha tapos,
Tárogató, harci síp,
Kecskeduda felvisít!

Patak váráig nyargalok.
Utánam ordas farkasok.
Ma este véres tort ülünk.
Dögkeselyű száll fölöttünk,
Nádi csikasz, réti vad,
Rejtekből ha kicsap.

1969

Vesztett csaták után

Se Majtény, se Világos!
Nincs is letenni fegyverem.
Hiába, hogy fölindulának
E labanc hadak ellenem.

Ki előtt térdepelnék,
S hová futhatnék, na mondd?!
Itthon vagyok már ezer éve,
S huszonhat éve bolond.

.....

Apáink csak nevet, gőgöt,
De hazát nem hagytak örökül.
Papjaink csak jótanácsot:
Tanulj tótul, törökül.

1973

Verbőc

Nyár van, délidő.
A temető kapuja kitárva.
A sövény bokrait egy
közönyös kecske rágja.

Porlad az egyetlen sírkő,
az elhagyott törvénytábla.
Ez a *nulla-kilométer*
Innen indult az út
Amerikába.

1976

Munkács

Bár haddal nem, de árulással
Latrok nemegyszer tiportak –
nem hajtok térdet a sorsnak.

Minden tettem a tagadásé!
Nem nyitok kaput Katalinnak,
S Úrnapján nem lövetek.

A várkapu lánc csikoroghat,
Borulhat térdre kapitányom,
Nem győz le alku, alázat.

S ha a töröksíp hangja néma,
S szertefoszlik a zászló rongya –
Csak nézz töretlen homlokomra!

1975

Hazatérés

Hetedíziglen
Prédikátorok fia vagyok,
Magam is
Kitagadott.

Parazsat izzíts,
Fogót hevíts hát
vén inkvizítor!

Én
Itthon vagyok!

1973

Rigmusok

Ez már így van, drága brátom,
Ha pofám van, hát pofázom.
Okom reá épp hogy számos:
Száz falu és három város.

Nem hűségből, nem is daczból,
Tűnök túrtön a sok kukactól.
Csak nincs bennem elég alázat
Elhagyni tenyérnyi hazámat.

1975

Mese

Fegyvertelen vagyok
És árva;
Koldus királyfi
Feketevárba.

Enyém ez ország
És a trón!
Lengek
tört zászlóként
A bitón.

1971

‘76

Mint ocsúdó hajótörött,
Állok magamra meredve,
Kötésig zöld iszapban,
A Pilis partjaira vetve.

Uram, én nem Jónás vagyok!
S bár gyarló szavakkal szóltam,
Bűnben és kéretlenül
Csak a Te szolgád voltam.

Más ez a Föld, s a Nép
Más próféták szavát issza.
S kit elűztek Ninivéből
Vágyik a Cet gyomrába vissza.

1979 -

Dallamtalanul

D. J.-nek

A húr

csak hangot ad,
nem zenét!
Itt síp sikolt virradóra,
S pergő dobszó mellett
Húzzák testvérünk karóba.

Mulathat Graz és Prága!

Utolsó váraink elestén
Nem táncdalt penget
Jó Lantos Sebestyén.

Indul sok urunk

hódolni Bécsbe!
Nekünk Bécsújhely jut örökre,
Hol egy ország hajtja
Fejét a tönkre.

1994

Szívem

Híg november...

Híg november, dér-didergő erdők,
Két melled közt tort ülnek a felhők;

Hószín köd-klastrom, hamuszín zárda,
Hét sziklafal őriz hús cellába zárva;

Poklot vallatónak bársony női test kell,
Őn kriptában vár rád Paracelsus mester;

Ölts szőrcsuhát, darócbaszótt vértet,
Parázson-nőtt táltoscsikóm táncol ide érted.

1969

Átok

Két szép szemed csak ragyogjon,
Égő sebbé lobosodjon.

Poklerdő, Átok Völgye,
Lábad vigyen rejtett törbe.

Bársony bőröd felhasadjon,
Ordasfalka elragadjon.

1971

Kijevi anziksz

Két napig sodort a város,
Csodáltuk
 illő ámulattal...

Harmadnap indultam hozzád.

A glóriás költő
 s tatár arcú lánya,
És M.,
 a buzgó kékharisnya,
– Boros, mámoros triptichon –
Még utánam szólt
 a Hrescsatikon.

De hangjuk már nem ért el hozzám,
S szavad sem
 a telefonban.

Lefoszlott rólam a város;
A zöld-sárga-kék
 házak,
A lombjahulló gesztenyék,
S a járdák gránit vizesése.

Kronosz ablakain kilépve
Mentem az elárult időben.

A tárgyak testetlen túloldalán
Mozdult
 a főút
 oszlopsora,
s mellém szegődött
 a passzázs
szökött
 timpanonja.

1980

Irpeny – I.

A főpályaudvartól
 még közel egy óra.
Az iparnegyedek
 betondzsungelén túl,
Az őszi erdők
 ritkás
 léckerítései közt
A csönd rezervátuma.

Este
 átsuhan a bokrok közt
Marinka Csuraj árnya,
S a nagyteremben
 – a kályhához közel –
tévét néz
 a fázós Roxolána.

1970

Irpeny – II.

Az éjjel megszállták a földet
Hószínű hatalmak;
A kihalt parkban botorkálva
A gondnok sánta lova baktat.

Hiába áldoznál Perunnak,
Földre szállna a füstje;
S hiába hajad bronzezüstje,
Búcsútlan indulok útnak.

1970

Szívem

Felvert fajdkakas, vérehulló dām vad,
Riadt róka fi, ríni is fáradt.

Zrínyi-ölő vadkan, ki torkomba gázol,
Kézcsókos szolgám – porig alázol.

Vérző tenyér, csipketestű gyermek,
Halódó fény, szemreszálló felleg.

Zöld-lila bársony, elnyűtt kengyel,
Hullj le a porba, csendesedj el.

1969

A tested

Görög amfora a tested
Boldog Phoeniciában.
Illó olajokkal telten
Vár rám
Adonis templomában.

Ha megérintem,
Mélyéről kicsap a pára,
S lefoszlanak róla a díszek –
Az idő ornamentikája.

Küprosz borok māmora,
S ez a karcsú Aladdin-lámpa
Röpít az iszapvulkánokon túl
Az Ósóceánba.

1986

Falu '86

Szépek a nők, szerelmesek,
Sárgácska szemfoguk csorba.
Lucskos köpenyben mennek
Hajnalban az ólba.

S már dudál a gyári busz.
Az idő,
 s az öröm kevés.
Fáradt testükben ott sajog
A félbemaradt ölelés.

Ebédjét harsogva, gyorsan
Harapják a zsíros kenyeret,
És futnak a sarki butikba,
Meglepni a komisz gyereket.

Otthon párjuk már
Meredten néz a borba,
S lassan az ő arcukon is
Kiüt a rozsdá.

1986

Indián ének

Lám, ráinktör a tél is,
Deres a hegyeknek orma.
A vadak mind
Lehúzódnak
 a Hold-kanyonba.

Fanyar bogyókon
S fagyott zuzmón élünk,
Míg a Bagoly-szoroson át
a Holtak Völgyébe érünk.

A csahos kutyák elmaradnak,
De számunkra sincs visszaút.
Megsértettük a Törvényt,
Az őseket őrző tabut.

A Másik Világ
 kapuja kitárul,
Feltárja a túlsó tájat.
Elindul a folyó felé
Két büszke szarvasállat.

1987

Kötekedő

Farkasének

Kiátkoztak
Hamis papok,
Lakáj-kutyák,
Bércsahosok.

Inkább tartok
Farkasokkal,
Véres torkú
Torosokkal,

Mintsem magam
Láncra vessem,
Farkam illőn
Illegessem.

1974

Kötekedő

B. Gy. barátomnak

Vérünk szürke, mint a novemberi fények,
Ólomsugarai a hulla-lila égnek;
 ej, haj, vigalom,
 a szívemet eladom,
 húzd!

Bádog koszorú, pléh szalmavirág,
Mienk az ürbezárt világ;
 ej, haj, vigalom,
 hitemet is elhagyom,
 húzd!

Jégbefagyott lepke száll,
Hess el varjú, hess madár;
 ej, haj, vigalom,
 a szeretőm nem adom,
 húzd!

1969

Kolumbusz parancsra vár

Az admirális?
a király?
a nő?
a sancta coronata?

A kozmonautitás?
a föld?
az ég?
a víz?

a hajók?
– csak a kurvák tengerringatása –

1983

Döglődő ló az útszéli gyepen

az üvegszemű pihéspotrohú halál
döngve szállt felette
rózsás húsába fűt
szürcsölt
freccskelt boldogan
a roncsolt testen fáradt áram
futott keresztül
a rángó idegen túlnőtt fájdalom
messze volt már
mint fölöttem most az ég

1967

November 30.

Az agonizáló szőlőtőkék közt
kigyúl a korhadt karók foszforeszkáló
gyertyalángja;
A halódó november bomló sejtjeiből
a köd hullaméreg párái szállnak.

Az undor
fura mosollyá szelídül a számon:
mint gyermekkorom lótrágyára gyűlt
káposztalepkéi,
fehér virágok pillognak
a sorközök útszélein meglapulva
s az est ölelésretárt testébe belesimulnak.

1966

Gyászinduló

A gyászinduló,
felnyög az utcán a gyászinduló,
a gyászinduló!

Az ablakon,
lecsapódik súlyosan
az ablakon.

A gyászinduló,
mint pestis a gyászinduló,
a gyászinduló rátelepszik a tájra.

A fény,
a fény megbotlik benne,
a fény,
a fény kialszik –

S az est,
mint szívem,
Lassan rothadni kezd...

1967

Katonasírok

Nem tudom,
ki honnan indult,
De a sejtjeikbe épült csodavilág
itt fénylik a bokrok levelén...

Csönd van.
Alkonyodik.
Tompá,
bronzsínű árnyak nehezednek a sírokra.
A levelekről a fény lepereg.

A lombok torkára forrt a szó,
amit ők már nem tudtak elmondani.
A kőbe merevült fák is
mintha
utolsó mozdulataikat próbálnák befejezni.

Csönd van.
Alkonyodik.
Tompá,
bronzsínű árnyak nehezednek a sírokra.
A levelekről a fény lepereg.
De a város felett ott lebeg
a lombok elnémíthatatlan hallgatása.

S míg ők rég
a fák nyúlánk ágaiban feszülnek,
befejezetlen mozdulataik
végigmenetelnek a tereken.

Nem tudom,
ki honnan indult.
De a sejtjeikbe épült csodavilág
itt fénylik a bokrok levelén...

1969

Vigyázó szemetek...

Ti,
kik együtt tanultátok a harc törvényeit,
s a *corpus jurist*;

Ti,
még félig gyerekek,
akik
a 19. század elpihent csataterein heverték,
a vér
kibuggyanó nevetésével szájatokon;

Ti,
kiknek mellén
gépfegyverek kopogták ki antik versek
ütemét;

Együtt éltek szívemben azokkal,
akik ma

piros szavazócédulaként
szívüket a szuronyok hideg vasára tűzik;

Azokkal,
akik
behívócédulák füstjével áldoznak;

Azokkal,
akik
dzsungelek összefonódó
szövevényében menetelnek,
szívükben egy elfelejtett dallal;

Ti,
Párizs és Prága,
Ti adtok reményt,
Hogy sorsunk talán
Nem dermed vasbeton világba.

1968. május

Barbárok

(Új hódítókra várva)

I.

A vasfüggönyt centire eladtuk,
Az ország kapuit kitárta.
Lakója mind
 főhajtvá hallgat,
Új hódítókra várva.

Béke lesz itt,
 s nemcsak parancsra!
Már nem kell a keleti bástya;
S nem kell a nép, a balga,
Mely sírját önmagának ásta.

Itt már nem épül katedrális,
Róma nem küld koronát.
Lejárt az ezeréves bérlet,
S visszaigénylik Pannóniát.

S ha jön új raj, másfajta nép,
Vize már nem, de földje lesz elég,
Hisz önként átadja helyét
E sorsverte töredék.

II.

Nincs már mit adnunk adóba,
Nem kell az üres hodály,
Hisz így is övék a fél Fasor,
És övék Bartók, és övék Kodály.

Nem kell a magyar ipar sem!
Olcsóbb a gőgös *Paris*-ba.
A digitális nyereg,
S az albinó paripa.

Induljunk inkább végső rohamra,
Mutassuk meg, még vagyunk,
Félszemével
nem Dómot csodál majd
Jó Sütő hadnagyunk.

Előre hát az Óceánig!
Valahol Vizcayanál vár
Végső nyughelyünk,
A mór-magyar álmohatár.

III.

Vagy menjünk vissza Napkeletre?!
Lassan úgyis besárgulunk –
Ujguriában szemlét tart felettünk
Vontszemű, bölcs Hadurunk.

Tál rizs, csésze tea,
Az embert ott is *etetik*.
(Csak itt már az első
Gyereket is büntetik!

Túlnépesedtek az Indiák,
És éheznek Szomáliában.
Bölcs bankárok döntik el,
Ki szüljön Pannóniában!)

Sokunkat hazánk elhagyott,
S vendégünk csak a Duna –
Miránk már vár a Tien-san,
A kihalt népek rezervátuma.

1995

Kivonulás

K. Gy. Csabának

Nem,
nem gyújtok gyertyát ablakomban,
Hiszen nincs is ablakom.
Idegen szobák fényében
Sejlik fel gyarló alakom.

Nem hívhatsz meg teára,
Szavakkal meg nem idézhetsz.
Nincs közöm lassan magamhoz,
S nincs e mazuri vitézhez!

Kísértés órája ez,
Számomra immár végtelen.
Egy csillag fakó fényében
Fű talán, dal nem terem.

1984

Évszakok

Zöldár

Fellobognak a gyöngyös fenyveserdők!
A kiirtott tölgyek, csipkebokrok,
Szép ligeteink leomolnak a hegyekből.

Legyilkolt szarvasok tülekednek a habokban.
Agancsukon parázslik a csillagos égbolt,
Tizenkét szál gyertya, tizenkét gyertyacsonk.

1970. május

Nyár

A nyár bővizű forrásaiból
hangtalan zúgással árad a fény;
– az út könnyű tócsái eleveznek.

Elindulnak a városszéli házak
az erdők hűvöse felé;
A tetők piros napraforgói kinyílnak;

A puli akácbokrok előrefutnak;
– dűlőutak porát lefetyelve
elhasalnak az árkok küszöbén.

Kíváncsi szomszédasszonyként
lábujjhegyre áll az ablak előtt
egy ottfelejtett kukoricaszár.

1968

Ősz

Hej, napraforgó, hamis aranytallér,
Az ősz pénzcsonkító kalmár,
Sárgarézs szirmod lenyírja,
Hej, napraforgó, hamis aranytallér.

Hej, bányató, kopott harci paizsom,
Ezüst tükröd fátyolos tehénszem,
Kifreccsent vérem rajtad a békanyál,
Hej, bányató, kopott harci paizsom.

Hej, kiserdő, hazug rengetegem,
Itt futott a nyár, sebes kuruclegény,
Lombodon a vére elárul,
Hej, kiserdő, hazug rengetegem.

1968

Hajnalban keltünk...

Hajnalban keltünk.
Az ég könnyű hártyáját
Felszúrta a fenyők tűlevele;
Bőrünk borzongott, ahogy ránhullt
A csillagok kicsorduló fénye.

1966

Eső I.

A moziplakátok utcanőin
elmázolódik a festék

a hirdetőoszlopok hazug mosolya is
elmosódik

Viszi a víz
a por fákó púderrétegét

Arcunk
önámító kis csalásait is
lemossa

1968

Eső II.

Lassan
elmorzsolódnak a házak

A falvak
furcsa őshalak
elúsznak

Barna polip
imbolyog felém
egy elszabadult gesztenyefa

1968

Évszakok

Tél

Befagyott a tó, a patak,
Iszapba bújtak a halak.
Jégbefagyott rák zörög,
Játszanak az ördögök.

Tavas

Lustán bukik fel a nap,
A völgyben megül a pára.
A csíz füttyögve próbál
Rálelni konok dallamára.

Nyár

Táncol a kiscsikó,
Nekirugtat a pornak.
A perzselt legelőn
Rőt tehenek toporognak.

Ősz

Elhagyott csatatér
A letört tengeri tábla.
A hegyen hetyke legények
A fogyó fényt öntik a kádba.

1974

Bor

Farkaséhünk égre csattog,
Harapjuk az ékes holdat;
Csikaszkedvünk nótát üvölt,
Vadkandühű, véres bordalt.

1971

Tél

Fehér szárnyak suhogása,
Véres vigyorú angyalok;
Békét kötöttek ellenem
Hétegek s a farkasok.

1971

Gyermekkor

Ceruzasorok

A grafit hatszögű sejtjei
nekiiramodnak a papíron,
vándorló hangyaseregként
a sorok völgyeiben csörgedeznek.

Végigbizseregnek a lapokon,
mint a viszketés;

Csípésük ott ég
a szívemen.

1967

Éjszaka

Perzselt szemhéjam
rongyos csipkefüggöny,
beleégett szemembe
a lámpafény.

Kirajzolódik bőrömön
a fáradtság egzotikus szigetvilága.

Felmetszett kagylóként
testem lüktetve meg-megrándul,
míg az éj homokpadján
elszunnyadok.

1968

Gyermekkor

Naphosszat a rozzant palánkon ültem.

Néztem:

a járda kopott futószalagán,
két gond közt,
hogyan siklanak tova
az emberek.

Felnéztek rám,
ahogy rájukköszöntem,
s szájukon a válasz
kivirágzott.

Gyermekkorom kerítésoszlopain ülve,
ezért a mosolyért énekelek.

1968

Szégyeneim

Elfojtott sírásként
belemaródtak a sejtjeimbe;

Már várom:
egy utcasarkon befordulok,
kamaszkorom fáradt mosollyal
szembejön velem,
s mint kisöccsét,
kézenfogva elvezet.

A téglagyáron túl,
az agyagbányák partján leülünk,
s elnézzük:
a korcs nádtorzsák közt
hogyan futkározik
egy vízipók.

1967

Kiskorom rengetege...

Kiskorom rengetege
jólápolts park csak;
rettegett favágóim
nagyollós kertészek.

De itt szaladgálnak köröttem,
akiknek még
rengeteg;

S szívdobogva meglesik,
a bokrok közt hogy zörög
a félelem.

1967

Bújócska

Húszig számoltam lassan,
hogymint
játsszótársaim elrejtőznek.

Mire megfordultam,
álomvilágunk összeomlott.

Most romjai közt botladozva
emlékeidet keresem,
gyerekkor.

1968

Emlék

I.

Forgatod,
Mint homokot játszó kisgyerek:
Egyik kezéből másikba önti,
Míg ujjai közt lassan elperreg.

II.

Néha visszanézel,
S még óvatos kézzel
Az emlékek filmjét visszaforgatod,
Szorongva lesed,
A könnyörtelen Vágó
Mit hagyott?

1967

Hétfő

Ahogy a fénybe óvatlan kilépek,
Elüt egy nikkell-napsugár,
– Árnyéktestem a köveken szétloccsan.

Ijedt szívem a járdaszélre ül,
A sár alvadt vérfoltjait nézi,
Mint kiöntött tintát
A kisdiák.

Csavargó vágyam
Egy villanydróton fönnakad,
Mint széltépte papírsárkány,
Vagy mint a színes szalagok
Ünnep után.

1968

Afrika

Nekem nem a tamtamdobok tompa dübörgése
Afrika!

Pigmeusok mérgezett dárdái fúródtak belém,
Ólombányáidban raboskodtam,
S dolgoztam Délen.

Kimberley fölött a kutyák utolértek,
golyót kaptam fejembe,
merev vigyorral haraptam
a dzsungel banánízű földjét,
s a lopott gyémánt elgurult kezemből.

A sivatagban,
mikor vizünk elfogyott,
tevéim és társaim vérét is megittam,
szemgödreimből homok-könnyek peregtek,
úgy nevettem,
hisz mindet túléltem.

Voltam nilusvölgyi fellah és
moçambiquei halász,
míg téged így megszerettelek,
Afrika!

1968

Radnóti

Állok az ablaknál, míg lassan befonja az utat
Szögesdrót hálójával a szürkület lomha pókja,
S rámborul, mint tereád az alvó barakk homálya,
az éj.

Hogy lapulnak a terepszínű bokrok!
A rózsbokrok lábhoz állított fegyverei
Tereád lesnek!

Miért is menekülnél?!
Nem kell a lét sem, ha élned csak rejtve
szabad?!

Nézd, az utcai lámpák pislákoló fénye
A csillagok fényébe fogódzva
őrzi az Utat,
Hiába verik az éjbogarak ismétlődő sorozatai.

Állok az ablaknál, míg lassan befonja az utat
Gyolcs-könnyű éjjel a szürkület lomha pókja,
S az alvó város sűrűvérű testén
Leng a május-estek könnyű bársonya.